

ELŐSZÓLÓI ÉS

Egyes ügyek. 6. sorozat.
Ez az első és a második

KÖZLEKÉSI SZERKEZET

szólamhoz és minden törvényszabályhoz, köztük a közlekedési törvényekhez is.

A VÁROS

AZ ÉRTÉKES ÉS HÍRŐRÖKTŐL

VÁROSI KÖZVONALON VÁLTOZTATÁSOK.

A közlekedési és hírközlési törvényekről.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: VECSEY IMRE. — Felelős igazgató: KONCZ ÁKOS.

A HATÁROZATOK ÉS A VÁROSI KÖZVONALON VÁLTOZTATÁSOK.

A Hortobágy hasznosítása.

Hónapokkal ezelőtt sokat beszélünk és sokat írtunk a Hortobágy hasznosításának kérdéséről. Mozgalmunkról, életéről, tevékenységéről is sokat írtunk a budapesti tekintélyesebb lapok és valamennyien díszelőleg megjelentek megköszönésükkel a Hortobágy hasznosításáról. A fellebbi tized eskélytől kezdve az egyesületi életünk, mert erős meggyőződésünk volt az a gondolat, hogy a Hortobágy hasznosításával Debreczen egy minden ízében egészséges és erős közigazgatási életet teremti maga körül.

A Hortobágy hasznosítására közgyűlésileg kiküldött bizottság is előszólt az elmúlt hónapokban nem egyszer. Megvitatták ott a Kövendi-féle javaslatot és hoztak is valamelyes határozatot. Egyzónát vagy erővel fogtak ezen nagyfontosságú kérdés megoldásának előmunkálataihoz, ma azonban halgatók és igazán nem tudjuk, hogy ezen halgatók nem megy-e át lassanként a feledésbe.

Legutolsó a tárgyban megírt cikkelyünk megjelenése óta alapos tanulmány tárgyává tettük a Kövendi Domokos javaslatát. Mindezen tisztelet és állítást megfontolva arra a meggyőződésre jutottunk, hogy ez a javaslat minden tekintetben kiadja a kritikát. De nem értjük be a magunk megfigyeléseit, hanem megkérdeztük hasznunk szempontjából a közigazgatási vezető körökben. Hívtük a Kövendi javára ezek. Mindannyian dícsérik a javaslatot, annak első létszatra ugyan kevés kompozíciót, de meggyeznek valamennyien abban, hogy az keresztelhető és a város anyagi boldogulásának, erőforrásának hatalmas terepére válik. Ipari körök ugyan sokan ezt a javaslatot elismeréssel megköszönik, de az oly biztos alapokon nyugozik, oly szakértelmű, oly gyakorlati és elméleti tudással van összerakva, hogy kiadja a legrehabilitáló tanácsokat is.

A Kövendi-féle javaslatot csak azok nem fogadják el és csak azok tagadják meg érteket, akik felneveltek a Hortobágy hasznosításának keresztelhető. A felelősnek, vagy nevezik csak aggodásnak őket az alkalommal nem kereszteltek, vagyis tudjuk, de nem soroljuk elő. Sőt kijelentjük, hogy tiszteljük az itt-ott kialakított ellenérveléseket is mindaddig, míg az magára nem íti a maradás és az elutasítás bíráját. Art az egyet azonban felmunkáltuk, hogy Debreczen a közlekedési kulturális emberbaráti, közigazgatási és általában minden köztisztviselőnek csak akkor felelhet meg, ha a nagy Hortobágyot, ezt az eddig parlagon keverő és csak egy nagyon kevés kiválasztott embert boldogító földet kihasználja igyekszik. Mert mostani jövedelmi köréből nem lehetett májdan sikeresen letenni annál kevésbé, mivel mostani nagy alkofásait sem képeznék jövedelméből, hanem a nagy közből fogja létrehozni.

Ha a város a Hortobágyot nem használja, rövid időn belül a közlekedési rohamosan fog emelkedni. Ezzel az egyes

polgárok terhe növekedni fog, vagy pedig képtelenség leszünk a létszámok megalkotására.

Közigazgatási, szociális szempontok egyaránt kívánják, sőt követelik a Hortobágy hasznosításának keresztelvitelét, mely pedig nem egyszerűen. A halogatók a kérdésben bár számba megy. Elég volt ebből a tatar gundálkodásból, amely ma már a városnak és a városnak is a haladásnak barátai.

Mert kezdek kell helyezni a városunkba. Szóval republika supra lex esto. Nem kell visszatérni a székely és borsosabb meggyezésről és ami fő, nem szabad megengednünk, hogy egyenként ellenkező nézetű ember 5025 akaratú diadalmasokként. Zsoltok mindig hoznak, voltak és vannak. A kigyó nem felejt el a községnek a történeti és tarka vagását. Lehet, hogy sokan nem fogják megőrizni a vezetőket a Hortobágy hasznosítása érdekében kifejtett munkásságát, ezzel azonban édes-keveset törődünk és haladjunk a megkezdett csapásán a cél felé.

Aki a város javát szívén viseli, aki egy nagy vagyont nem akar tovább is holt tölce grandiózussal, aki a jövőbe lát és észreveszi, mennyi hiányt kell nekünk pótolni, ha a nagyobb és modernebb városok nyomába kívánunk jutni, aki bosszankodva látja, hogy mennyi holt kincsetek van a Hortobágy szűz talaján, az bizonyára mellesk áll a nagy kérdésben és szóval irásban, magán és társadalmi után, a föld és a helyer astatinál egyaránt a szociológiai fogja ezen hasznosítást munká keresztelvitelét.

Mert azokat az a néhány sor lenne. Tegyük meg egyszer valamit, ne csak tervezünk. Fogjuk meg az első szarvát és mélyítsük a haladás útját. Mert az idő halad, a város hátrahagyott terhe a községkérdés folytatás növekednek, jó eleve kell tehát gondoskodnunk olyan erőforrásokról, melyek nem az egyes polgárok szerzőkkel szerzett keresetből buznognak elő, hanem abból a fejlődési vagyontból, mely eddig alig hozott valami hasznot. Okos dolgot az a hasznosítási terv és egyenlő biztosítka Debreczen jövő fejlődésének.

Most adósunk van, meg ha a Hortobágy nem csak egyes kiválasztottaknak fog jövedelmét adni, hanem az ott termő rengeteg szociológiai astatin hozzá a város jövedelme lesz, ha gyárak és ipari vállalatok léteznek a déli-bájos Hortobágyon, ha a mostani kiből élet helyén preszó elvengésért fogunk látni, ha az okszár mozogásának, mesterséges rétek és jó karban tartott legelői jövedelme a hácpénztárt gondogítja, akkor bizony mondjuk, hogy rövid időn belül kifejtethetjük a város szociológiai és lassanként felesleggel fog várni megteremtik.

Ne adódék el tehát az a felkérés, mely a Hortobágy hasznosításának kérdését a szociológiai dobtá. Mert ha elalszik, akkor elveszett az utolsó remény is arra nézve, hogy városunk lépést haladjon a haladás városokkal.

Üssük tehát a vasat, amíg tiszta!

A városok jövedelmei.

(A magyar civilizáció terjesztése.)

Írta: dr. Hollósy István.

Élénk érdeklődéssel különösen a városok érdekében lehetkezett mozgalmakat. Különösen a kongresszus törekvéseit, amelyeknek szivemből kívánom a sikert, annál inkább, mert a városok permanens kongresszusának eszméjét én vettem fel a millennium előtt megjelent a Városok Közigazgatásáról szóló művemben.

Az első kongresszus M.-Szigeten folyt le a millennium idejében majdnem eredmény nélkül. Azonban évről-évre jobban kezd kibontakozni a városok ügyének nagy fontossága, amely egy jelentőségű a civilizáció kérdésével. Velence, Róma, a Hamza városok története igazolja, hogy a városok szerepe nagyobb fontosságú az államéletben, mint bármely más tényező. Hazánkban pedig első rangú tényező abban a feladatban, hogy Szent István birodalmában uralja egyen a magyar nemzet, a magyar civilizáció hatalma által.

Mert hogy eddig nem lett azzá, annak oka nagyrészen az a körülmény, hogy törvényaink, községeinkkel mostohán bánt el a magyar törvényhozás, amely a magyar civilizáció jelentőségét még most sem akarja méltányolni és támogatni, elégnék tartván azt, ha a magyar nyelv terjedését az iskolák úgy-ahogy előmozdítják.

A kongresszusnak lenne feladata tehát hozzányúlni azokhoz az eszközökhöz, amelyek által nemcsak a magyar nyelv, de a magyar polgári osztály is erőre kapna, hatalomná nőni ki magát és lehetne arról is beszélni, hogy a kialakult magyar állam területén végre egy erős, egy jól-szervezett és modern magyar nemzet is találonothat, ne csak a hitbizományosok.

Ahhoz, hogy ez így legyen — az szükséges első sorban, hogy a városok ne utánozzák a hűbéri korszak hibáit, hanem hogy kezükbe vegyék a győgytárak, főtűzsdék, állami bérletek jövedelmeit, utóbbiakat oly módon, amint azt Wekerle, mint pénzügyminiszter kezdeményezte a fogyasztási adók bérleteivel — a rüaualások által.

A városok kongresszusára felemelhetné szavát, mint Hont megye tette a győgytárak állami kezelése érdekében s ha Wekerle miniszterelnök szerencsés cse meg tudta váltani a regálók jogait az italmérséi üzletkezd — nem kétlem, hogy ne tudná módját ejteni a politikai jogok megváltásának is. Az pedig, hogy a dohányfőtűzsdék egyes tőkepénzesek helyett a szegénysorsban élhalt tisztviselők özvegyeinek juttasson kenyérkeresetet s a jövedelem többi részéből pedig az állam vagy város lásson hasznot — csak azon múlik, hogy a városok kongresszusára nem kérelmezte soha ezeket a jövedelmeket közcélokra.

Epp úgy hallgatott a kongresszus a községi takarékpénztárak, tűzbiztosítás felállítására kérdéseiről is — amelyek sok helyi érdeket sértenének, tehát hálátlan feladat volna azt szóvá tenni.

Eppen ez a bökkenő, hogy a hat évenként megválasztott polgármesterek nem kezdeményezhetnek ilyen dolgokat, mert kockázatjáték állásukat ez által.

A kongresszusnak tehát expedienst kellene keresni a törvényhozásnál, annak rendelkezéseinél, hogy a városi törvény alkosson egy olyan szervezetet, amely ezeket az üdvös dolgokat hivatalból köteles legyen megvalósítani, a számvétség és pénzügyi bizottság közreműködése mellett.

Értem e szervezet alatt a városok költségvetéseinek és zárszámadásainak készítésére kirendelt bizottságot,

amelynek feladatait a legapróbb részletességgel kellene, hogy előírja a városi törvény.

Visszatérve tehát a városok nagy jelentőségére, nem hallgathatom el, hogy a magyar alföld civilizációját mily nagy mértékben hátráltatták az óriási kiterjedésű uradalmi bérletek, az álközségek, amelyek uratlan területet képeznek a civilizáció térképein.

A városoknak fel kellene emelni szavukat az álközségek ellen s főleg a nagy magánbirtokok ellen, amelyek a kivándorlást, városok közterheinek emelkedését vonják maguk után. Itt vanok pl. a csongrádmegei nagy uradalmak, különösen az ógróf Pallavicini 67 ezer holdas birtoka, amelyből 45 ezer egy tagban képez egy álközséget úgy, hogy a környékbeli valódi községek roskadoznak a 80—100 százalék közt váltakozó községi pótdadók súlya alatt.

Tekintve, hogy egyáltalán kevés a népesség hazánkban s a kivándorlást megakadályozni csak úgy lehet, ha ottthont alkothat a magyar munkás is azon a földön, 1-3 holdas bérletekkel, ahol az egyes nagybérlők 10 ezer holdas részletekben dúskálkodnak ma — azt hiszem a városok kongresszusán fog akadni egy lelkes hazafi, aki indítványozni fogja, miszerint Pusztaszerezen, az ógrófi uradalom központján honalapító Árpád éreves emlékére egy magyar város alapítsassék, amely szövetségi uton gyárak építése és mintaszervi szervezete által megmutassa az országban, hogy miként kell hazát, ottthont és városokat alkotni a magyar faj számára.

Ha Róma, Velence államt tudtak alkotni — a magyar városok is megmutathatják, hogy miként kell a megalkotott, vérrel szerzett államt magyarrá tenni és fenntartani — sőt véreink számára lakhatóvá tenni.

Morituri vos salutant.

Írta: Mikszáth Kálmán.

Halottak napján mielőtt kimennének a temetőbe, állapodjatok meg egy gondolatnyira azoknál, akik szintén oda indulóban vannak, de úgy, hogy soha se jöjjenek vissza. Alljatok meg egy gondolatnyira. Morituri vos salutant! A haldköztök szölitának.

Egy felhivat bocsátott ki a napokban a József Kir. Herceg Szanatórium Egyesület (Lónyai-utca 47.) és egy jelentést. A gyászkeretes parté-cédalán szomorodott szívvel jelenti, hogy *hetvenhétézerkilencszázhuszonhárom* magyar halt meg a múlt évben tüdővészben.

Nemcsak osztrák provincia vagyunk hát — ahogy eddig panaszkodtunk, — hanem a halálnak is Magyarország a legjobban adózó tartomány. Innen arat, innen kaszál, Siratjuk a mohácsi csatát évszázadok óta s ezalatt évenként négyszáz annyi ember elpusztul csak ebben az egy betegségben, a nélkül, hogy talpra állanánk ellene. Mert lehet utját állani. Németország példája mutatja, hogy ott — a sanatóriumok felállítására óta a tüdőbeteg halálozási aránya huszonöt százalékkal kevesbedett. Huszezer embert lehetne tehát évenként megmenteni, éppen annyit, amennyi a mohácsi csatában elesett, ha nem siratnánk váltig a mohácsi csatát, de a helyett védekeznenk minél több sanatórium fölépítésével.

Eppen ezt a feladatot tűzte ki a József Szanatórium Egyesület, hogy sanatóriumokat állít fel az ország több alkalmas pontján s e végből bocsátott ki felhívást, egyelőre azokhoz szólót, akik halottak napján kedves halottaikhoz készülnek, virágokkal, koszorúkkal és méceikkel.

Állítsátok meg a kosztokat és hallgassátok meg!

Azt mondja a főhívás, hogy a virágokból amit a halottaknak veszték, lejtettek le egy szalag, és adjátok oda a haladókknak, a tizenkilencz ezer jelölnek, csak egy szalag, csak egy szalag az árát, és a sírba készülő fém-pakliát oltsátok el egyet (nem vassal azt a halottatok rossz néven) — hát ha az sírból újra kinyit egy piszkáló dolog — itt az inasok bírhán.

Állítotok meg a fogatokat a miután ezt a szent vért lefektették, egy nyitok el a többi magatokkal a kedves halottakhoz. Tudni fog az orrál.

De ha a nélkül mentek ki hozzá, ezeket a sorokat olvassa, tudni fog arról is.

A József Kir. Szabolcsin Egyesület eszre ker minden jó embert, ne dobja félre a földi béthető lepat, és irgalomadsányát — társas fileréket, kerontat is, — küldje be az egyesületnek.

Hírek

Groh Ferenc érkezése. A debreceni elárvult rá egyház ut. pályázosa: Groh Ferenc nagyváradi kanonok és kispépost ma délután érkezett városunkba. A vonat megérkezését a város nevében Kovács József polgármester üdvözli, míg a kátholikus egyháztanács élén Unger Gusztáv kir. általóblai bíró üdvözli.

— **Székfoglalás.** Tóth Károly dr. jogakadémiai tanár ma tartja székfoglalóját a kollégium diáktörzsében. A székfoglalón jelen lesz a város képviselőtében Kovács József polgármester és Oláh Károly kultur-tanácsos.

— **Tályi Kálmán dr. diszpozítor.** Tályi Kálmán dr. városunk országgyűlési képviselője Karcag város díszpolgárává választotta.

— **Lung György halála.** Lung György tanácsos, a főváros tanács egyik érdemes és kiváló tagja, 66. l-én hirtelen elhunyt. Kulcsos modorn, nyit természetű, igaz magyar ember volt, aki hivatalos állását becsülettel töltötte be. Nyugodtak békével!

— **Tanfolyamnyit.** Varga Emil dr. kerületi orvos két heti tanfolyamra ment. Tovalléte alatt dr. K. Szalay Béla, ker. orvos helyettesíti.

— **A Szabadság-szobor.** A Szabadság-szobrot, melyet annak idején nagy lelkesedéssel és még több magasztalással helyeseltünk el nagy lélekkel az emlékhelybe, foltozó 2-án lebontották és a város ház udvarán helyezték el. Az Athénumok sok nézőre skadt és nekünk is elfogódott a lélekünk, mikor látva a degradált szobrot, eszünkbe jutott: „So transit gloria mundi“.

— **Dohány bevéltés.** A magyar kincstár értesíti a vármegyét, hogy Dobozon és a vármegye területéről a dohánytermést december hó 10-étől február 25-ig váltja be. A dohány vármegyénk területén az idén igen jó termést hozott.

Hivatalváltás. A közigyelés Komáromy Antal gyám-pénztáros házipénztárosa, Sipos György házipénztári ellenőrt gyám-pénztárossá és Práter József pósmalmi tisztviselőt házipénztári ellenőrré választotta. A megválasztottak november 1-én foglalták el hivatalukat. Üdvözöljük a megválasztottakat és szívósán kívánjuk, hogy munkájukban, munkálkodásuk a város hasznára váljanak.

— **Az automobil és a kocsi.** Melyik drágább mulatság: az automobil vagy a kocsitársas? Sokan írják ezen a fejkéret, már 1. a tehetségekkel kezdött. A végén az automobilhoz csatlakoznak, mert lát az írást. Még sem érdekeltem azonban összehasonlítani egy kis költségvetést erről. Ha

fogatot tart valaki, mindenkéint két lovat s kocsit kell beszeresnie. Tehát két lo kell első sorban. Ezeknek perze ismétlé is kell, már pedig nem csakely versződéses kerül, míg a város beisejben kap az ember, ha meg odakint a várososé, sok idő összeközdik el. Az installéberit perze éppen nem azes dolog. Kocsit szintén belekerül — rendez lovakat, összehámmal együtt — körülbelül 3500 koronába. Már most mennyibe kerül évenként az a luxus?

Amortizáció felmennyévi	525 K
Jávitásokra, kocsifenyezésre, stb.	325 „
Lótarisza (lovaknak napi 200 K)	1825 „
Alátartozás	125 „
Kocsis	1200 „
Installéber átlag	300 „
Biztosítási díj	110 „

Évi költség tehát 4485 K.
Hát az automobil? Egy olyan gépkocsi, mely átlag napi 70-kint halad, vilámsosszira berendelve, amelynek 7800 márká a vételára, évenkénti befelekerül.

Amortizáció	1170 márká
Jávitás, kocsifenyezés	448 „
Elektromos áram (óránként és kilométerenként 16 pf)	670 „
Accumulátor karbantartás	400 „
Gumi	500 „
Chauffeur	1200 „
Benzin	150 „
Biztosítás	200 „

Évi költség 6454 K = 4610 márká.
Ha benzinmotor hajtja, akkor még 1. 1. 5250 márká, ami körülbelül 7300 koronának felel meg. Olcsóbb tehát mégis a kocsiközés, mint az automobil.

— **Rákóczi hamvainak három temetése.** A szokásos szerzetesok kisérőben, II. Rákóczi Ferenct testrészeit követvehalni halála után éppen háromszor temették el. Most van a negyedik temetés, mely végez hamvait a haza földnek átala. Mikos Kelemen (Törökország) levedében Rákóczi halála után, ha nem is túlságos bölcseséggel, de világosan írta a fejedelmi hamvak háromszori temetését. Rákóczi holtestét ugyanis mindjárt halála után fölbonították és az aprólkját egy ládha tővéen, a görög templomba eltemették. Így írta Mikos. Testének belső részei tehát abba a templomban hamvadtak el, hol Sibirik, Esterházy és Bercegyi holtestei pihent. Külön temették el azonban a sívét is, melyről Mikos csak annyit ír: „A sívét Franciaországba hagyta, hogy küldjék”. Rákóczi tudvalegyen elutaztak öt esztendőjéi eszendei személföldés és megnagyvált között töltötte a Páris melletti Yerres község egyik kastélyában. Az itt lévő templom temetőkerítésben van eltemetve a síve, mely föl a kolostor priója 1737-ben a következő följelést véssette latin nyelven:

„E kolostor temetőjében fekszik a szent életű II. Rákóczi Ferencnek, Isten kegyelméből a szent római birodalom hercegének, Erdély fejedelmének, a magyar királyság részét urinak s a székelyek prófjának szent síve, ki az isteni gondviselés engedelmével rendezéséből az élet különféle viszontagságain keresztül veszelőltve, elnyugodott az Urban a Bosszporus melletti Kodostóban, a világ érvének 1735. évében, április hónap 8. napján, életének 59. esztendőjében“.

A harmadik temetés, vagyis a behalaszorított testnek Konstantinápolyba való szállítása és mellő végelátásával való elhelyezése után halála után szintén egy hónap múlva történhetett meg. A holtest behalaszorítása után ugyanis még napokig kellett várni, míg a porta a hamvak elszállítására az engedelmét megadja, onnélfogva hűsét után s testét, egy nagy palotán kinyitótarták és így hagyták hordani, miközben istentisztelet folyt a ravatal mellett. Törökök, örmények és görögök nagy részével állított körül a fejedelmi holtestet, de kiváló a törökök elg lehetett meggyógn rája, hogy Rákóczi csakugyan meghalt. Azt állították, hogy irkon elment a boldogság társai mást állítottak helyébe. Április 15-én istentisztelet után a kocsiporsót végez bezárták és Mikos szerint „egy kis házba“

